

je avtor univerzalno pritegnil, morda niti ne zapazi. čeprav izgubi po vsem tem v umetnosti cerkve dokaj ali skoraj docela na možnosti sodelovanja.

Avtor knjižice, ki mu bo največja zasluga pripisana ravno v smeri splošnega prizadevanja po izsleditvi bistvenih domačih in tudi današnjih korenin, ima očitiden namen, zajeti čim najširši krog čitateljev s tem, da skuša na nekoliko drugačen način kakor v svojem delu doslej doseči večji uspeh v smislu preoblikovanja obstoječega in prilagoditve tega današnjim potrebam okusa. Tu se moje mnenje nekoliko razlikuje od njegovega, in sicer: ne več iz mednarodnosti v domače prilike, marveč iz domačih prilik v narodnost in mednarodnost!

Bolj pa ko smo si osvojili avtorjev nazor, da stremi cerkev pravilno po krasilni ravnini, manj moremo biti prepričani, da je cerkvena umetnost po svojem ustvarjalnem bistvu z ostalo umetnostjo istovetna. V poglavjih o ustvarjanju pod človekovim osebnim ustvarjajočim temperamentom obravnavano razkrajanje te problematike (str. 155) bi bilo za cerkveno umetnost zato nekoliko odveč, ker pri krasilni ravnini temperament v starem slogovnem smislu tako rekoč sploh ne prihaja v poštev in zato pri starokrščanstvu, bizantinstvu, nazarenstvu in beuronstvu o njem tudi skoraj ni sledu.

Medtem ko se avtorju knjižice ne zdi toliko potrebno teoretiziranje o umetnosti, bi si ga mi deloma ravno želeli. Za marsikoga bi bilo to razvedrilno, zanimivo; po strokovno večšem avtorju za mnogokoga tudi poučno in potrebno zaradi vsega možnega izčiščenja. Za one, ki instinktivnemu čuvstvu avtorja zvesto slede, je to morda res manj potrebno. Razen njih pa jih je še dosti na vseh straneh, ki imajo pritajena čuvstva. Za vse te bo problem še vedno zastrt s kopreno in se mu ne bodo mogli z vnemo pridružiti. V človeku danes vse vre in stremi po jasnosti; zato nikakor ne gre, da bi za nas tako važna in celo bistvena vprašanja kot je naša cerkvena umetnost puščali po nepotrebnem odprta ali pa ne bi povedali dovolj glasno in jasno vsega, kar je v splošno korist tako hrepenenju posameznikov kakor umetnostnemu napredku, in bi se po tem nadomestilo vse, kar človeku današnjega dneva zlasti ne ustreza. Tu pa zopet ponovimo, da gre pri tem v prvi vrsti za umetnost praktičnega značaja.

Za svojo osebo bi si za slučaje, kjer in ko ne bo avtor knjižice več na razpolago, s stališča nestrokovnjaka in tudi s svojega lastnega stališča naravnost želel vsaj neobhodno potrebnega, četudi vsled tega nujno nekoliko suhoparnega analiziranja podane tvarine.

France Kralj

Slovenska fotografija. Izdal Fotoklub, Ljubljana 1955. Uredili so: Slike: P. Kocjančič, L. Michieli. Besedilo: K. Kocjančič. Izdajatelj in založnik: Fotoklub. Tisk in klišeji: Jugoslovanska tiskarna.

S to zbirko 60, vzorno tiskanih reprodukcij fotografij slovenskih ljubiteljskih in poklicnih fotografov je ljubljanski Fotoklub dostojno predstavil svetu slovensko fotografijo, ki se je že doslej dostikrat izkazala pri razstavah in v mednarodni tekmi. Urednik poudarja v uvodu, da se je naša fotografija zadnji čas umaknila iz območja »nove stvarnosti«, ekspresionizma

in futurizma, ki so vsi skušali iztirjati od nje tisto zadnjo skrivnost, po kateri naj bi postala upodablajoči umetnosti ravnopravno izrazilo in obenem važen dokument duhovnih snovanj sodobnosti. Slovenska fotografija, kakor jo neprisiljeno kaže ta zbornik, priča, da prevladuje zopet starejši »preizkušeni«, »romantični«, impresionistični način gledanja na stvari, zato se opaža prevladujoča vloga pokrajine in razpoloženja, ki sta najvažnejši sestavini impresionizma v slikarstvu. Kakor v slikarstvu, tako se tudi v fotografiji izraža tisti slovenski lirizem, ki je bil že tolikokrat proglašen za bistveno našo potezo.

Temu uvodu sledi Janka Branca članek o Janezu Puharju (1814—1864). Izmed mnogih njegovih tehničnih poizkusov je ostala v fotografski praksi uporaba stekla za podlago snovi, ki je za svetlobo občutljiva in za nosilca fotografske slike.

V zborniku so zastopani z reprodukcijami svojih del tile fotografi: Sr. Grom, L. Pengal, Fr. Krašovec, Lj. Vidmajer, A. Vizjak, I. Gogala, P. Kocjančič, Zlatka Gogalovec, Sl. Smolej, L. Michieli, M. Pfeifer, I. Koželj, Fr. Škodlar, C. Böhm, J. Škerlep, I. Frelih, M. Gliha, J. Potočnik, O. Hrazdira, V. Vodišek, A. Kornič, K. Kocjančič, J. Ravnik, J. Schleimer, K. Pečenko, L. Erjavec, D. Dougan, I. Bonač, Fr. Ferjan, J. Branc, A. Kornič, K. Bolaffio, A. Staržik, Fr. Bazelj.

Vsebinsko je zanimanje naše sodobne fotografije, kakor jo kaže ta zbornik, v uvodu dobro označeno kot impresionistično. Razpoloženje, in to prav pogosto ravno atmosferično ali svetlobno razpoloženje motiva ji je glavno. Celo pri motivih kakor je slika 17, podoba Rih. Jakopiča, ali motivi iz Ljubljane sl. 51 in 52, prevladuje razpoloženje nad »stvarnostjo«. Drugi duh veje prav za prav samo iz dveh del: iz sl. 13, Fr. Škodlar, Bedni ljudje, kjer je učinkovito, na ruski fotografski in filmski realizem spominjajoče zajeta vsakdanja, nekoliko socialno podčrtana resničnost, in iz sl. 21, O. Hrazdira, Pomlad, ki nosi sicer izrazito impresionističen naslov, vendar pa dvignjeno perspektivično stališče odpira širše horizont in s tem tudi nove možnosti fotografskega izraza. Prav bi bilo, če bi se z novorealističnimi sredstvi oborožena naša fotografija posvetila nekoliko več sodobnemu življenju in romantiki naših selišč, posebno starih mest, po katerih hodijo turisti z občudovanjem, domači ljudje pa jih še vedno nismo odkrili. Doslej ustvarja naša fotografija predvsem osebne priče zanimanja posameznih fotografov, pričakovali pa bi od njih dokumentov za bodočnost. Frst.

Martin Kukučín: **Hiša v bregu**. Iz slovaščine prevedel Viktor Smolej. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1935, 425 strani. (Leposlovna knjižnica 22.)

Povest je spisal Slovak Kukučín, ki je živel kot zdravnik na otoku Braču. Od tujega pisatelja bi v prvem hipu pričakovali, da ga bo zanimala le interesantna zunanost južnih krajev; široki svet morja, kjer se stikajo meje sveta in ustvarjajo dogodkov željno ozračje. A tu ni nikakih superlativov in skoki v nenavadno so morda še bolj pristrženi kot v resnici. Pisatelj je trezen realist, čudovito išče v nepomembni vsakdanjosti, sredi